

Kisko
(Kiskon osainventointi vuonna)2003.
Siltapyöli, Kurkelan kansakoulu ja Haapaniemi
*kiivikkautisten asuinpaikkojen
tutkimuksia*

SISÄLLYS

JOHDANTO	2
ALUEEN LUONNE	3
KISKO SILTAPYÖLI	4
KISKO KURKELAN KANSAKOULU	9
KISKO HAAPANIEMI	11
LÄHTEET	14
VALOKUVAT	15

JOHDANTO

Kiskon, kuten myös Muurlan ja Perttelin, osainventointi liittyy pro gradu -työni kysymyksenasetteluun. Inventoinnin tarkoituksena oli testata Varsinais-Suomen itäosaa varten laatimaani etäisyysdiagrammia käytännössä. Tätä varten valitsin inventointikohteiksi sellaisia tunnettuja asuinpaikkoja, jotka etäisyysdiagrammin perusteella ajoittuvat varhaiskampakeraamiselle ajalle. Näiltä kohteilta koetin kenttäkäyntien yhteydessä löytää keramiikkaa tai sellaisia esinetyyppejä, joiden perusteella voitaisiin todeta asuinpaikkojen olevan mesoliittista aikaa nuorempia.

Inventoin Kiskossa 24.5., 25.5., 31.5., 1.6. sekä 27.9.2003. Tänä aikana kävin kolmella kohteella: Siltapyölässä, Kurkelan kansakoululla ja Haapaniemessä. Nämä kohteet ovat kaikki Matti Huurteen 1963 Kiskon inventoinnissa löytämiä ja niillä on inventoitu myös kesällä 2003 Virva Lompolon toimesta.

Inventoidessani pyrin mahdollisimman systemaattisesti tutkimaan koko tunnetun muinaisjäännöksen alan sekä sen välittömässä läheisyydessä sijaitsevia alueita. Kolmesta kohteesta kävin ensimmäisenä Siltapyölässä, joka osoittautui asuinpaikoista kaikkein kiinnostavimmaksi. Kahdessa muussa paikassa tarkasteluolosuhteet olivat huonot, ja näin ollen myös löydöt jäivät vähäisiksi. Haapaniemestä en löytänyt mitään esihistoriaan viittaavaa. Siltapyöli on asuinpaikoista ainoa, jonka ajoituksesta voi löytömateriaalin perusteella tehdä mitään luotettavia päätelmiä. Viistoteräinen nuolenkärki (KM 34300:6) ja mahdollinen eteläsuomalainen tasataltta (KM 34300:1) viittaavat mesoliittisen ajan loppuun tai varhaiskampakeraamiselle ajalle.

Koska yhdeltäkään kohteista ei löytynyt keramiikkaa, on mahdotonta sanoa ajoittuvatko kohteet mesoliittisen ajan lopulle vai varhaiskeraamiselle ajalle. Näin ollen kenttäkäyntien perusteella on vaikea arvioida pro graduuni liittyvän etäisyysdiagrammin luotettavuutta.

Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 2003,

Henna Sinisalo

ALUEEN LUONNE

Kisko on 283 km² laajuinen kunta Varsinais-Suomen itäosassa, Kiskonjoen yläjuoksulla. Asukkaita Kiskossa on hieman alle 2000. Kiskon naapurikuntia Varsinais-Suomessa ovat Perniö, Muurla, Pertteli, Kiikala ja Suomensjärvi sekä Uudellamaalla Karjalohja, Pohja ja Tenala.

Kiskonjoen vesistöalue on vanhaa peruskallioaluetta, joka koostuu pääasiassa graniitista ja granodioriitista. Paikalliset korkeusvaihtelut ovat alueella tyypillisesti 20-30 metrin suuruisia. Kiskon suurimmat järvet ovat Kirkkojärvi, Hirsjärvi ja Iso-Kisko. Näiden lisäksi kunnassa on lukuisia pienempiä vesistöjä. Yhteensä vesipinta-alaa Kiskossa on 33 km². Soita on 4% kunnan maa-alasta.

Kiskosta tunnetaan runsaasti kivikautisia muinaisjäännöksiä (noin seitsemänkymmentä), mutta ei yhtään kiinteätä muinaisjäännöstä pronssikaudelta tai rautakaudelta. Asuinpaikoilta löydetty esinetyypit viittaavat yleensä mesoliittisen ajan lopulle tai joissain tapauksissa nuorakeraamiseen kulttuuriin. Tyypillisintä on kuitenkin, ettei esineiden perusteella ei voi arvioida asuinpaikan käyttöikä. Keramiikkaa on löydetty vain nuorakeraamisista konteksteista. Rannansiirtymisen perusteella asutus vaikuttaa kuitenkin mesoliittista nuoremmalta. Suurin osa asutuksesta ajoittuu kylläkin mesoliittisen ajan jälkimmäiselle puoliskolle, mutta osa asuinpaikoista on nuorempia, varhaiskampakeraamiselta ajalta. Kaksi asuinpaikkaa vaikuttaa vielä tätäkin nuoremmilta.

KISKO SILTAPYÖLI

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	asuinpaikat
Ajoitus:	kivikautinen
Rauhoitusluokka:	2, SU-kohde 631
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	2023 04 Kisko
Merkitty peruskartalle:	ei
Koordinaatit:	x = 6687 14-24; y = 2475 03-13; z = 35-43 P = 6692 048-142; I = 3309 175-280
Koordinaattiselite:	ääripisteet
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 7500 m ²
Etäisyystieto:	n. 6,2 km kunnantalolta koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä:	Svartelanböle
Tila 1:	259-424-0001-0015 Svartelanpelto
Omistaja 1:	Hannu ja Jukka Aarnio Järventaustantie 25, 25460 Kisko
Tila 2:	259-424-0001-0016 Svartelanböle
Omistaja 2:	Hilkka Virtanen Kavastontie 687, 25450 Kisko Seppo Virtanen Vanhatie 15, 05800 Hyvinkää

ARKISTOTIEDOT

Matti Huurre	inv. 1963	KM 16015:1-4, kvartsiesineitä ja -iskoksia
Virva Lompolo	inv. 2003	-

INVENTOINTI 2003

Aika:	Henna Sinisalo 24.5 – 25.5. ja 31.5. – 1.6.2003
Löydöt:	KM 34300:1-16, taltan katkelma, kiviesineen teelmä, viistoteräinen kvartsinuolenkärki, hioin sekä kvartsi- ja kivilaji-iskoksia
Karttaotteet:	Kartta 1 eli 2023 04 Kisko, 1:20 000, Helsinki 1991 ja kartta 2.
Valokuvat:	Kuvat 1-4

LYHYT KOHDEKUVAUS

Kohde sijaitsee Kiskossa Svartelanbölen kylässä 250 metriä kaakkoon Kurkelanjärvestä ja 70 metriä pohjoiseen Kurkelanjoesta. 100 metriä länteen asuinpaikasta sijaitsee entinen Kurkelan kansakoulu, nykyinen Kurkelan koulu. Paikalta on löydetty kivikautiselle asuinpaikalle tyypillistä aineistoa.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto:

Siltapyölin asuinpaikka sijaitsee pääasiassa kaakkoon viettävällä pellolla, joka oli inventointihetkellä vastikään aurattu. Tarkasteluolosuhteet olivat erinomaiset. Suurin osa asuinpaikasta sijaitsee melko jyrkässä rinteessä, eikä niinkään terassin laella. Osa asuinpaikasta ulottuu Svartelanbölen tilan pihamaalle. Piha kuitenkin oli inventointihetkellä lähes tyystin ruohon peitossa, ja rikkonaisen maan kohtia oli niukasti, joten siellä havaintojen teko oli vaikeaa. Peltorajautuu luoteessa eli yläpäädyssä sekametsään, jonka valtapuina ovat koivu ja mänty. Metsässä on myös vanha hiekkakuoppa, josta Huurre on löytänyt inventoidessaan 1963 kvartseja, mutta nytemmin kuoppa oli kasvanut umpeen, eikä löytöjä muutenkaan tullut korkeammalta kuin 43 m mpy.

Siltapyölin lähiympäristöstä tunnetaan muitakin kivikautisia asuinpaikkoja, mm. Kurkelan kansakoulun asuinpaikka, joka sijaitsee vain 80 metriä länteen Siltapyölistä. On mahdollista, että nämä asuinpaikat liittyisivät toisiinsa, mutta runsaan kasvillisuuden vuoksi tästä ei ollut mahdollista saada varmuutta.

Kohteen kuvaus:

Siltapyölin asuinpaikka on tämän hetkisten löytöjen valossa melko laaja, pinta-alaltaan noin 7500 m². Inventoinnin löytöaineisto koostuu pääasiassa kvartsi-iskoksista, mutta käsittää myös esineitä. Kaikki havaitut löydöt otettiin talteen. Löydöt otettiin talteen alueittain (ks. kartta 2), joiden rajat ovat pitkälti keinotekoiset. Alueet A-D liittyvät elimellisesti toisiinsa, ja mitä todennäköisimmin myös löytöpaikat E ja F liittyvät samaan kokonaisuuteen, vaikkakin ruohopeitteen johdosta sitä on vaikeampaa todistaa.

Alue A sijaitsee pellon etelälaidassa, ja rajoittuu pieneen metsikköön. Alueelta löytyivät seuraavat esineet:

KM 34300:1 taltan katkelma. Kyseessä saattaa olla eteläsuomalainen tasataltta, mutta tätä ei voi pitää varmana.

KM 34300:8 kaapimen katkelma.

Alue B sijaitsee edellisen alueen pohjoispuolella, ja sieltä ovat seuraavat löydöt:

KM 34300:2 kiviesineen teelmän katkelma.

KM 34300:6 viistoteräinen kvartsinuolenkärki.

KM 34300:11 kvartsi-iskoksia, 8 kpl.

KM 34300:15 palanutta luuta 3 kpl.

KM 34300:16 hioin

Alue C sijaitsee alueen B pohjois-/koillispuolella, sieltä ovat seuraavat löydöt:

KM 34300:3 kivilaji-iskos.

KM 34300:7 ruusukvartsinen kaavin.

KM 34300:9 retusoitu iskos.

KM 34300:10 mahdollinen kvartsikaavin.

KM 34300:12 kvartsi-iskoksia, 7 kpl.

Alue D sijaitsee alueen C koillispuolella, ja rajoittuu pieneen metsäkaistaleeseen. Alueelta ovat seuraavat löydöt:

KM 34300:4 kivilaji-iskos.

KM 34300:13 kvartsi-iskoksia, 3 kpl.

Löytöpaikoista E ja F on kummastakin vain yksi löytö. Löytöpaikka E sijaitsee Svartelanbölen tilan pihamaalla. Täältä löytyi avoimesta kasvimaasta yksi kvartsi-iskos (KM 34300:14). Löytöpaikka F, josta löytyi kivilaji-iskos (KM 34300:5), on myös tilan pihapiiristä, erään piharakennuksen oven edustalta, jossa maan pinta oli kulunut puhki.

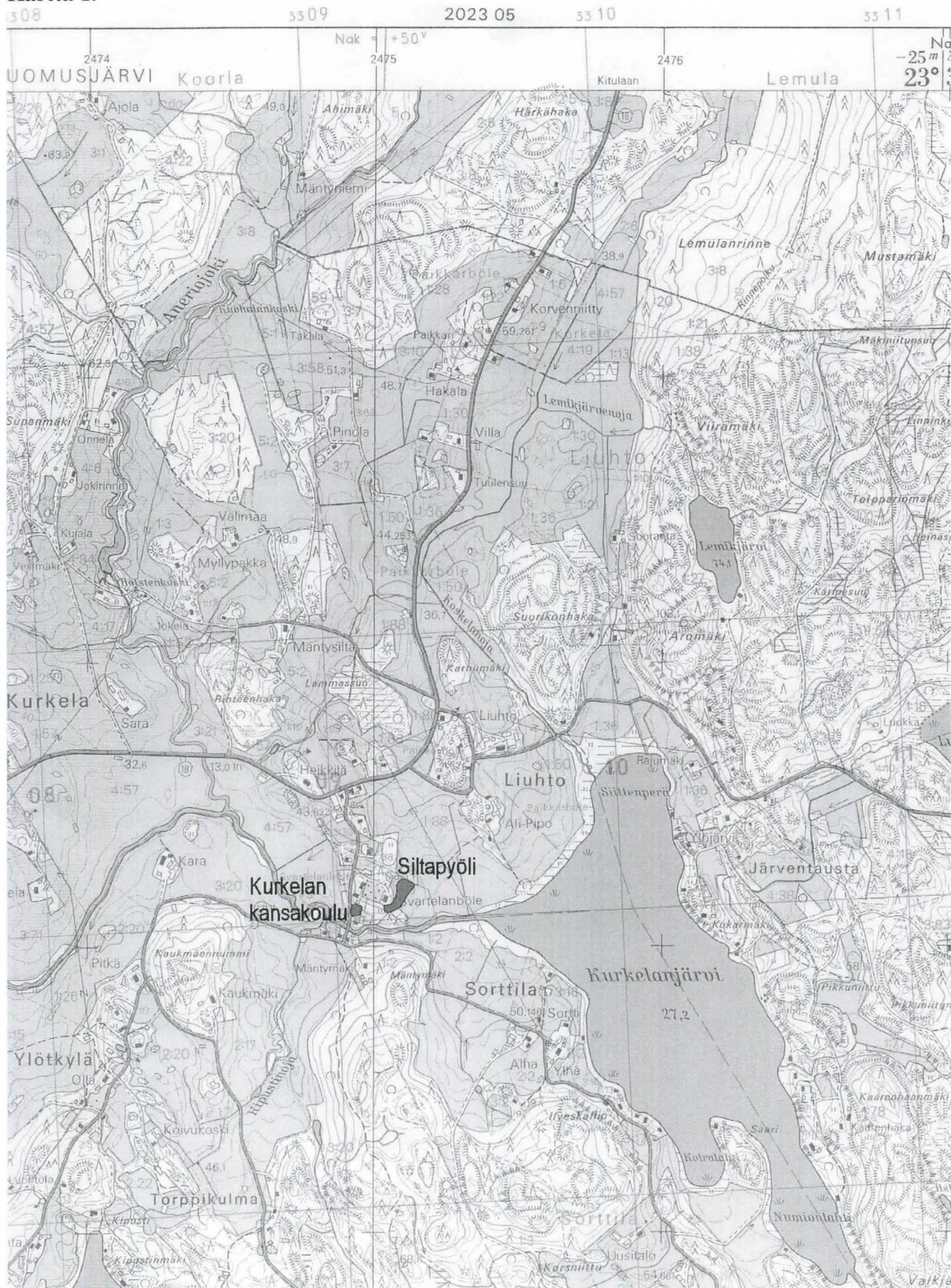
Rinteestä asuinpaikan alapuolelta, erityisesti pellon eteläreunan puolelta, löytyi runsaasti suurikokoisia, erittäin epämääräisiä kvartsikimpaleita. Nämä olivat keskimäärin nyrkin kokoisia tai suurempia. Ne olivat liian epämääräisiä, jotta niitä voisi mitenkään yhdistää asuinpaikkaan liittyviksi.

Korkeutensa puolesta asuinpaikka ajoittuisi Litorina-mesoliittiselta ajalta (43 m mpy) varhaiskampakeraamiseen aikaan (35 m mpy). Esinelöydöt tukevat tätä ajoitusta, mutta keramiikkaa kohteelta ei ole löydetty. Litorina-mesoliittisella ajalla asuinpaikka on sijainnut pienellä, läpimitaltaan 170 metriä olevalla saarella. Varhaiskampakeraamisella ajalla saari on muuttunut niemeksi, jonka kärjessä asuinpaikka on sijainnut.

Luokitusehdotus: Luokka 2.

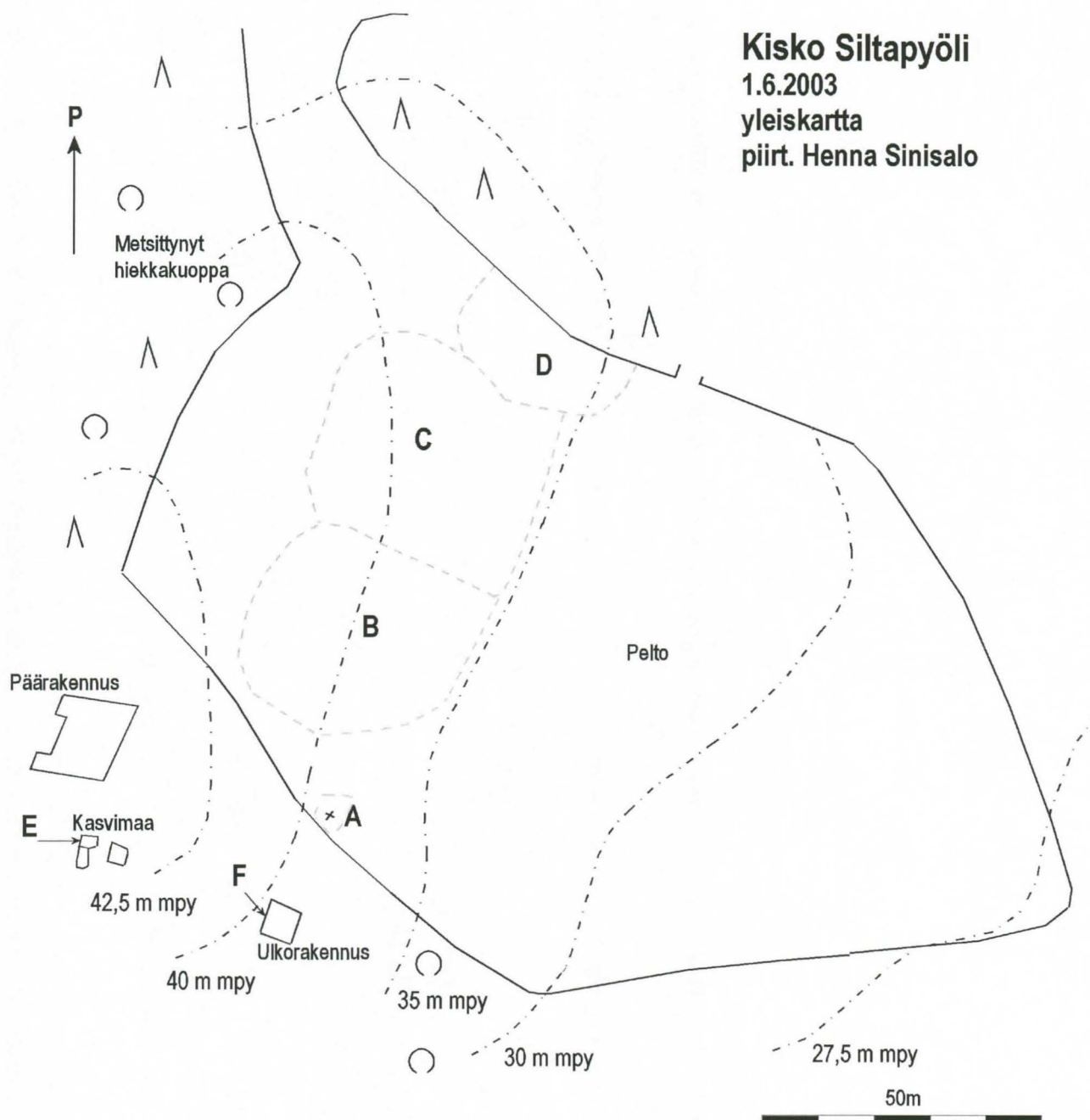
Lisäyksiä: -

Kartta 1.

Ote peruskarttalehdestä 2023 04 Kisko. Siltapyölin ja Kurkelan kansakoulun asuinpaikat.

Kartta 2.

Kisko Siltapyöli. Löytöalueet A-D on rajattu harmaalla katkoviivalla. A-alueelle on merkitty x:llä taltan (KM 34300:1) löytöpaikka. Löytöpaikoilta E ja F on vain yksi löytö kummaltakin, joten löytöpaikat on osoitettu nuolilla. Korkeuskäyrät on piirretty kartalle 1:20 000 peruskartan mukaan.

KISKO KURKELAN KANSAKOULU

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	asuinpaikat
Ajoitus:	kivikautinen
Rauhoitusluokka:	2, SU-kohde 632
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	2023 04 Kisko
Merkitty peruskartalle:	ei
Koordinaatit:	x = 6687 13; y = 2474 94; z = n. 34-36 P = 6 692 043; I = 3 309 081
Koordinaattiselite:	keskikoordinaatti (Huurteen 1963 karttamerkintöjen mukaan mitattu)
Maastomerkinä:	ei merkintää
Pinta-ala:	1200 m ² (Huurteen 1963 karttamerkintöjen mukaan)
Etäisyystieto:	n. 6,2 km kunnantalolta koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä:	Svartelanböle
Tila 1:	259-424-0001-0005 ja 259-424-0001-0008 Kurkelan koulu
Omistaja 1:	PVP-Voice Oy Höyläämötie 5, 00380 Helsinki
Tila 2:	259-424-0001-0016 Svartelanböle
Omistaja 2:	Hilkka Virtanen Kavastontie 687, 25450 Kisko Seppo Virtanen Vanhatie 15, 05800 Hyvinkää

ARKISTOTIEDOT

	irtol. v. ?	KM 5957:1, poikkikirves (alkeellinen kirves?)
Matti Huurre	inv. 1963	KM 16014:1-2, kvartsiesine ja -iskos
Virva Lompolo	inv. 2003	-

INVENTOINTI 2003

Aika:	Henna Sinisalo 24.5.2003
Löydöt:	KM 34301:1, kvartsinen bipolaariytimen katkelma
Karttaotteet:	Kartta 1 eli 2023 04 Kisko, 1:20 000, Helsinki 1991
Valokuvat:	Kuva 5

LYHYT KOHDEKUVAUS

Kohde sijaitsee Kiskossa Svartelanbölen kylässä 420 metriä länteen Kurkelanjärvestä, ja 50 metriä pohjoiseen Kurkelanjoesta. 60 metriä rinnettä ylös pohjoiseen sijaitsee entinen Kurkelan kansakoulu, nykyinen Kurkelan koulu, jonka mukaan asuinpaikka on saanut nimensä. Asuinpaikalta on löydetty kivikautiselle asuinpaikalle tyypillistä aineistoa.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto:

Kurkelan kansakoulun asuinpaikka sijaitsee entisellä pellolla, joka viettää kohti etelää. Nykyään peltoalue on metsittynyt: sillä kasvaa melko kookkaista puista koostuvaa kuusimetsää ja kaikkein itäisimmässä osassa niittyä. Asuinpaikka peittyikin kasvillisuuden alle ja sen sijainnista voi tehdä päätelmiä lähinnä Matti Huurteen 1963 inventointikertomuksen tietojen perusteella.

Muinaisjäännöksen lähiympäristöstä tunnetaan muitakin kivikautisia asuinpaikkoja, mm. Siltapyöli, joka on vain 80 metriä itään Kurkelan kansakoulusta. Nämä asuinpaikat liittyvät mahdollisesti toisiinsa, mutta niiden välillä kasvavan tiheän kasvillisuuden vuoksi asiaan ei ollut mahdollista saada varmuutta.

Kohteen kuvaus:

Kurkelan kansakoulun asuinpaikan laajuutta on vaikea arvioida sitä peittävän kasvillisuuden vuoksi. Huurteen 1963 inventointikertomuksen perusteella asuinpaikan ala voisi olla n. 1200 m².

Asuinpaikan länsireunassa kulkee NNE-SSW -suunnassa tie, jonka ojasta löytyi inventoinnissa bipolaariytimen puolikas (KM 34301:1). Muita kivikauteen viittaavia löytöjä ei tien laidasta tullut.

Korkeutensa puolesta asuinpaikka ajoittuisi varhaiskampakeraamiseen aikaan (34-36 m mpy).

Tällöin kohde on sijainnut niemen kärjessä. Esinelöytöjen perusteella ajoitusta voisi päätellä lähinnä poikkikirveestä (KM 5957:1), jonka Matiskainen on arvellut mahdollisesti olevan alkeellinen kirves (ks. Matiskainen 1982: Liite 1, kohta 129.). Tämän perusteella asuinpaikka ajoittuisi siis mesoliittiselle ajalle.

Luokitusehdotus: Luokka 2.

Lisäyksiä: -

KISKO HAAPANIEMI**PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:	asuinpaikat
Ajoitus:	kivikautinen
Rauhoitusluokka:	ei määritelty, SU:2 433
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	2023 01 Toija
Merkitty peruskartalle:	ei
Koordinaatit:	x = 6680 90; y = 2469 82; z = 37,5-42 P = 6 686 050 I = 3 303 680
Koordinaattiselite:	keskikoordinaatti (Huurteen 1963 karttamerkintöjen mukaan mitattu, myös korkeudet hänen karttansa perusteella)
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	8000 m ²
Etäisyystieto:	n. 2,9 km kunnantalolta etelään

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä:	Haapaniemi
Tila 1:	259-403-0001-0333 Haapaniemi
Omistaja 1:	Oy Fiskars Ab Fiskars
Tila 2:	259-403-0001-0228 Lähteenmäki
Omistaja 2:	Aarne ja Irja Karvosen perikunta, Paavo Karvonen Uudenmaantie 201, 25470 Kisko
Tila 3:	259-403-0001-339 Kujanpää
Omistaja 3:	Yrjö ja Kirsi Syvähuoko Haapaniementie 23, 25470 Kisko

ARKISTOTIEDOT

irtol. v. ?	KM 3959:1, tuura
irtol. v. ?	KM 4076:1-3, tasataltta, kourutalтта, pohjalainen tasataltta
irtol. v. ?	KM 4118:1-2, pohjalainen kirves, poikkikirves
irtol. v. ?	KM 4359:3, kiviaseen sirpale
irtol. v. ?	KM 5449:2, kirves
irtol. v. ?	Haapaniemen museossa: nelisivuinen oikokirves, pohjalainen kourutalтта, pohjalainen tasataltta, pohjalainen tasataltta, kourutalтта, pienoiskourutalтта, pieni reikäkivi
Matti Huurre	inv. 1963 KM 16032:1-2, kvartsi-iskoksia
Virva Lompolo	inv. 2003 -

INVENTOINTI 2003

Aika:	Henna Sinisalo 27.9.2003
Löydöt:	ei löytöjä

Karttaotteet:
Valokuvat:

Kartta 3 eli 2023 01 Toija, 1:20 000, Helsinki 1991
Kuvat 6-7

LYHYT KOHDEKUVAUS

Kohde sijaitsee Kiskossa Haapaniemen kylässä 250 metriä itään Kirkkojärvestä. 50 metrin päässä asuinpaikasta sijaitsevat 1500-luvun lopulla rakennetun Haapaniemen linnan rauniot. Haapaniemen kivikautiselta asuinpaikalta on löydetty irtolöytöinä runsaasti erilaisia kiviesineitä ja Matti Huurteen inventoinnissa 1963 myös kvartsi-iskoksia, mutta asuinpaikan tarkka sijainti lienee edelleen epävarma.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto:

Haapaniemen asuinpaikka sijaitsee Kirkkojärven tuntumassa. Se sijoittuu osittain metsäiselle, ympäröivää maastoa korkeammalle, kummulle, jota pellot ympäröivät. Kasvillisuus kummulla on suorastaan lehtomaista. Puusto koostuu jaloista lehtipuista, erityisesti vaahteroista, muista lehtipuista sekä yksittäisistä kuusista. Osa kummusta oli inventointihetkellä lehmien laitumena, joten sen tutkiminen ei ollut mahdollista. Muutoin maata peitti lähes kauttaaltaan tiheä ruoho tai muu kasvillisuus, lähinnä vain tiet olivat ilman kasvillisuutta. Niiltä ei kuitenkaan löytynyt mitään kivikauteen viittaavaa. Osa asuinpaikasta sijaitsee kumpua reunustavilla pelloilla. Inventointihetkellä pellot olivat kääntämättömiä ja pölisevän kuivia, joten tarkasteluolosuhteet olivat sangen huonot. Joissain paikoin maan pinta oli kuitenkin avoin ja tarjosi kohtalaiset mahdollisuudet havaintojen teolle. Tästä huolimatta mitään esihistoriaan viittaavaa ei kuitenkaan näkynyt.

Kohteen kuvaus:

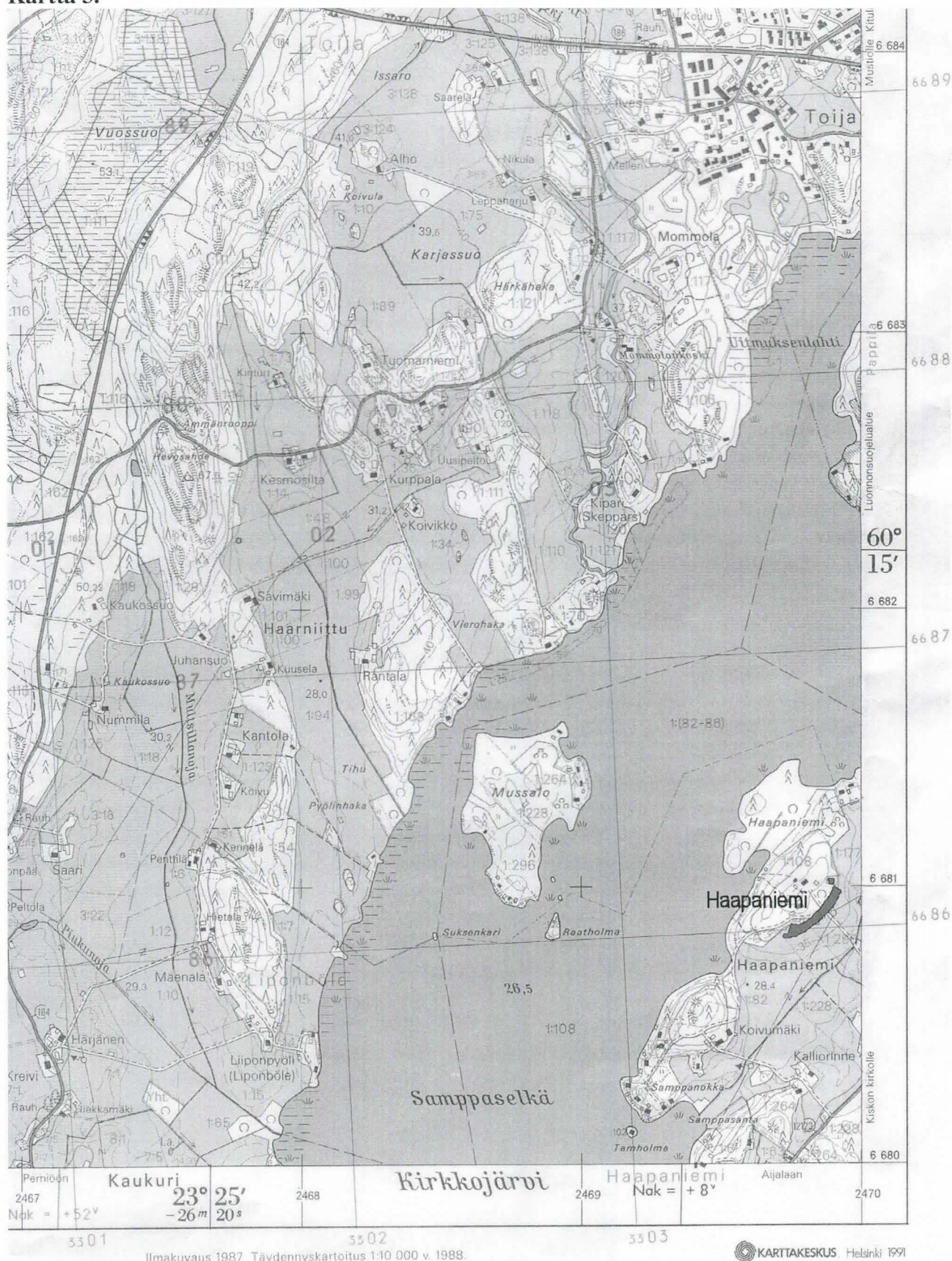
Tämä inventointi ei tuonut mitään uutta tietoa Haapaniemen asuinpaikan luonteesta. Matti Huurre ei onnistunut paikallistamaan asuinpaikan tarkkaa sijaintia vuoden 1963 inventoinnissaan, eikä se onnistunut tämänkään inventoinnin aikana runsaan kasvillisuuden vuoksi.

Korkeutensa puolesta Haapaniemen asuinpaikka ajoittuisi mesoliittisen ajan jälkimmäiseltä puoliskolta (42 m mpy) mesoliittisen ajan ja varhaiskampakeraamisen ajan vaihteeseen (37,5 m mpy). Koko tämän ajanjakson asuinpaikka on sijainnut pienikokoisella saarella, jonka läpimitta on ollut 380-560 metriä. Esinelöytöjen perusteella asuinpaikan ajoittaminen on vaikeampaa, vaikka kiviesineitä kohteesta onkin löydetty runsaasti. Ainoa kiviesine, joka ajoittaa asuinpaikan johonkin tiettyyn kivikauden vaiheeseen, on nuorakeraamiseen kulttuuriin liittyvä nelisivuinen oikokirves (Haapaniemen museossa). Koko asuinpaikka tuskin kuitenkaan edustaa tätä vaihetta, sillä sieltä on löydetty myös useita pohjalaisia esinetyyppejä, jotka eivät liittyne nuorakeraamiseen vaiheeseen.

Luokitusehdotus: Luokka 2.

Lisäyksiä: Björck: SMYA VI, s. 66

Kartta 3.

Ote peruskarttalehdestä 2023 01 Toija. Haapaniemen asuinpaikka.

LÄHTEET

- Matiskainen Heikki 1982: Suomen mesoliittisen kivikauden sisäinen kronologia 14C-ajoitukseen tukeutuvan Itämeren kehityshistorian perusteella. Arkeologian lisensiaattityö. Helsingin yliopisto, kulttuurien tutkimuksen laitos, arkeologia.
- Nurmela Leena (toim.) 1994: *Ympäristön tila Varsinais-Suomessa. Alueelliset tilaraportit 4*. Helsinki.
- Sinisalo Henna 2003a: Varsinais-Suomen itäosan kivikautisten asuinpaikkojen rannansiirtymiseen perustuva ajoitus. Seminaarityö. Helsingin yliopisto, kulttuurien tutkimuksen laitos, arkeologia.
- Sinisalo Henna 2003b: Kiskon, Kiikalan, Suomensjärven, Muurlan ja Perttelin rannansiirtymiseen perustuvan kivikauden kronologian tarkennus. Helsingin yliopisto, kulttuurien tutkimuksen laitos, arkeologia.
- Turun vesi- ja ympäristöpiiri 1993: *Kiskonjoen vesistön luonnontaloudellinen kehittämissuunnitelma. Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja – sarja A*. Helsinki.

VALOKUVAT

Kuva 1

Kisko Siltapyöli, 1.6.2003, yleiskuva, kuvattu kohti suuntaa WNW.

Kuva 2

Kisko Siltapyöli, 24.5.2003, yleiskuva, kuvattu kohti suuntaa SE.

Kuva 3

Kisko Siltapyöli, 1.6.2003, löytöpaikka E (keltainen merkkitikku). Kuvattu kohti suuntaa SW.

Kuva 4

Kisko Siltapyöli, 1.6.2003, löytöpaikka F rakennuksen edustalla. Kuvattu kohti suuntaa SE.

Kuva 5

Kisko Kurkelan kansakoulu, 24.5.2003. Kvartsiytimen löytöpaikka ojan reunalta, metsän puolelta. Kuvattu kohti suuntaa ESE.

Kuva 6

Kisko Haapaniemi, 27.9.2003. Yleiskuva, kuvattu kohti suuntaa NW.

Kuva 7

Kisko Haapaniemi, 27.9.2003. Yleiskuva, kuvattu kohti suuntaa W.